

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky: **A. Š.**, bytom B., v dovolacom konaní zastúpená JUDr. Janou Fridrichovou, advokátkou so sídlom v Bratislave, Jakubovo nám. č. 9, proti odporcovi: **F. Š.**, bytom B., v dovolacom konaní zastúpený Advokátskou kanceláriou Bardač s.r.o, so sídlom Búdková 4, Bratislava, za ktorú koná konateľ a advokát Mgr. Róbert Bardač, **o vypořádanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov**, vedenej na Okresnom súde Bratislava IV pod sp.zn. 6C/526/1996, v konaní o dovolaní odporcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 12. novembra 2013 sp.zn. 5Co/198/2013, 5Co/199/2013, 5Co/200/2013, takto

r o z h o d o l :

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 12. novembra 2013 sp.zn. 5Co/198/2013, 5Co/199/2013, 5Co/200/2013 vo výroku, ktorým bol potvrdený rozsudok Okresného súdu Bratislava IV zo 6. decembra 2012 č.k. 6C/526/1996-928, a vo výroku o trovách odvolacieho konania, **z r u š u j e** a vec vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava IV (ďalej len „súd prvého stupňa“) rozsudkom zo 6. decembra 2012 č.k. 6C/526/1996-928 vypořiadal bezpodielové spoluvlastníctvo účastníkov (ďalej len „BSM“) tak, že prikázal do výlučného vlastníctva účastníkov hnutelné veci uvedené vo výroku rozsudku, každému v zostatkovej hodnote po 829,84 € a odporcovi uložil povinnosť zaplatiť navrhovateľke v lehote do jedného mesiaca 54 924,54 € „titulom náhrady za prostriedky vynaložené na výlučný majetok odporcu“. Obidvom účastníkom uložil povinnosť zaplatiť na účet súdu spoločne a nerozdielne súdny poplatok 66 € a náhradu trov znaleckého dokazovania v sume 2 062,91 €. O trovách konania účastníkov rozhodol tak, že žiadny z účastníkov nemá právo na ich náhradu. Pri vypořiadaní BSM vychádzal súd prvého stupňa z toho, že manželstvo účastníkov, uzavreté 26. mája 1984, zaniklo rozvodom vysloveným rozsudkom z 22. januára 1996 č.k. 11C/313/1994, ktorý nadobudol

právoplatnosť 20. marca 1996. Predmetom BSM, ktoré treba vyporiadať, sú hnutelné veci špecifikované vo výroku rozsudku, zostatková hodnota ktorých nebola medzi účastníkmi sporná. Tieto veci vyporiadal podľa stavu, v akom ich účastníci výlučne ako vlastníci užívali. Pri určení rozsahu toho, čo sa zo spoločného majetku účastníkov vynaložilo pri zhotovení rodinného domu vo výlučnom vlastníctve odporcu, súd prvého stupňa, súc viazaný právnym názorom vysloveným v ostatnom uznesení Krajského súdu v Bratislave z 31. októbra 2011 sp.zn. 5Co/53/2011, ktorým bol zrušený jeho skorší rozsudok z 2. novembra 2010 č.k. 6C/526/1996-665, vychádzal z rozdielu medzi všeobecnou hodnotou nehnuteľnosti odporcu ku dňu vzniku manželstva účastníkov (85 400 €) a jej všeobecnou hodnotou ku dňu zániku manželstva účastníkov (199 000 €). Z takto zistenej sumy 113 600 € odpočítal prostriedky vynaložené na nehnuteľnosť odporcu z „osobného“ vlastníctva navrhovateľky a z podielového spoluvlastníctva účastníkov v celkovej sume 3 750,91 €, a tak dospel k záveru, že zo spoločného majetku účastníkov bolo vynaložené na výlučný majetok odporcu suma 109 849,09 €, polovicu ktorej je odporca povinný zaplatiť navrhovateľke „titulom náhrady za prostriedky vynaložené na výlučný majetok odporcu“.

Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 12. novembra 2013 sp.zn. 5Co/198/2013, 5Co/199/2013, 5Co/200/2013 potvrdil odvolaním odporcu napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa a potvrdil aj odvolaniami účastníkov, resp. odvolaním navrhovateľky napadnuté uznesenia súdu prvého stupňa zo 16. novembra 2011 č.k. 6C/526/1999-687 (ktorým bol ustanovený znalec a účastníkom bola uložená povinnosť zložiť preddavok na trovy spojené so znaleckým dokazovaním), resp. z 25. septembra 2012 č.k. 6C/526/1996-882 (ktorým navrhovateľke nebolo priznané oslobodenie od súdnych poplatkov). O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd tak, že ich náhradu navrhovateľke nepriznal. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením rozsudku súdu prvého stupňa vo veci samej, ktoré v celom rozsahu zopakoval v dôvodoch svojho rozsudku, a podľa § 219 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku, zákona č. 99/1963 Zb. v znení neskorších predpisov (v ďalšom texte len „O.s.p.“ a v znení do 31. decembra 2014) obmedzil odôvodnenie svojho rozsudku len na konštatovanie správnosti dôvodov uvedených súdom prvého stupňa.

Proti výroku rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, odporca podal dovolanie, prípustnosť a odôvodnenosť ktorého vyvodzuje z ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. a tiež tvrdí, že napadnuté rozhodnutie spočíva

aj na nesprávnom právnom posúdení veci. Podľa odporcu spočíva vada konania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. v tom, že súd prvého stupňa, s odôvodnením rozhodnutia ktorého sa odvolací súd plne stotožnil, odôvodnil svoje rozhodnutie nedostatočne, svojvoľne a nepresvedčivo. V odôvodnení jeho rozsudku predovšetkým absentuje špecifikácia toho, ktoré dôkazy súd vykonal, resp. chýba zmienka o tom, ktoré skutočnosti mal súd a z akých dôkazov za preukázané. Súd sa v odôvodnení svojho rozsudku vôbec nevenoval riešeniu otázky dôležitej v zmysle ustanovenia § 150, druhá veta Občianskeho zákonníka, zákona č. 40/1964 Zb. (ďalej len „O.z.“), podľa ktorého každý z manželov je povinný nahradiť, čo sa zo spoločného majetku vynaložilo na jeho osobný majetok a hoci v odôvodnení svojho rozsudku cituje „právnu doktrínu“ („pre posúdenie výšky náhrady toho, čo sa zo spoločného majetku manželov vynaložilo na oddelený majetok jedného z nich, nie je rozhodujúce o akú sumu sa jeho majetok investíciami zhodnotil, ale to, aká suma sa na tento účel skutočne vynaložila z ich spoločných prostriedkov“), rozhodol presne naopak, pretože v skutočnosti neskúmal, aká suma sa na účel zhodnotenia rodinného domu skutočne vynaložila z ich spoločných prostriedkov, ale skúmal rozdiel hodnôt rodinného domu ku dňu vzniku a ku dňu zániku manželstva účastníkov. Odporca tvrdí, že súdy si tak protirečia, pretože „hoci aplikovali § 150 O.z., dospeli k úplne opačným záverom“. „Tieto protichodné a svojvoľné závery nie sú v prvostupňovom rozsudku, ani v napadnutom rozsudku nijako zdôvodnené“. Odporca v ďalších častiach svojho dovolania spochybňuje právne posúdenie veci súdmi. Z týchto dôvodov navrhol odporca napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, a pre rovnaké vady i rozsudok súdu prvého stupňa, zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Navrhovateľka navrhla dovolanie odporcu odmietnuť, pretože smeruje proti takému rozhodnutiu, proti ktorému ho zákon nepripúšťa, resp. navrhla ho zamietnuť z dôvodu, že je nedôvodné.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), dospel k záveru, že sú splnené procesné podmienky konania o dovolaní. Prejednal vec bez nariadenia dovolacieho pojednávania, pretože jeho nariadenie nepovažoval za potrebné (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu treba zrušiť.

Primárnou povinnosťou dovolacieho súdu je zaoberať sa tým, či rozhodné skutkové a právne závery odvolacieho súdu, na ktorých založil svoje dovolaním účastníka napadnuté rozhodnutie, nie sú arbitrárne, svojvoľné a v tomto zmysle teda neodôvodnené, a či ich

zo zákonného hľadiska možno považovať za udržateľné, pretože danosť takejto vady by zakladal v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. prípustnosť dovolania účastníka bez ohľadu na procesnú formu a spôsob rozhodnutia odvolacieho súdu.

Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že arbitrárnosť (i zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí) všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prejednávaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (napr. IV. ÚS 115/03). Pritom uvedené nedostatky musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“). Okrem toho, arbitrárnosť rozhodnutia súdu môže vyplývať aj z ústavne nekonformného výkladu ustanovení právnych predpisov aplikovaných na prerokúvaný skutkový prípad. Nezávislosť rozhodovania súdu sa má totiž uskutočňovať v ústavnom a zákonnom procesnoprávnom a hmotnoprávnom rámci. O zjavnú neodôvodnenosť alebo arbitrárnosť súdneho rozhodnutia ide spravidla vtedy, ak sa zistí taká interpretácia a aplikácia právnej normy zo strany súdu, ktorá zásadne popiera účel a význam aplikovanej právnej normy, alebo ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie, absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06). Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze I. ÚS 118/2013 z 22. januára 2014 konštatoval, že okrem nedostatočne odôvodnených rozhodnutí všeobecných súdov ústavný súd ako ústavne nesúladné (porušujúce základné práva) hodnotí aj také ich rozhodnutia, ktoré síce môžu vykazovať rozsiahle odôvodnenie, avšak ktorými boli normy podústavného práva interpretované v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti v dôsledku napr. prílišného formalizmu (obdobný prístup naostatok možno nájsť aj v judikatúre Ústavného súdu Českej republiky, napr. III. ÚS 150/99).

Súd prvého stupňa, potom ako boli jeho tri predchádzajúce rozsudky (vychádzajúce pri rozhodovaní o náhrade toho, čo sa zo spoločného majetku účastníkov vynaložilo na ostatný majetok odporcu z „vynaložených konkrétnych investícií“) zrušené odvolacím súdom, súc viazaný právnym názorom odvolacieho súdu vysloveným v jeho zrušujúcom uznesení z 31. októbra 2011 sp.zn. 5Co/53/2011, v svojom ostatnom rozsudku pri určení

rozsahu toho, čo sa zo spoločného majetku účastníkov vynaložilo pri zhotovení rodinného domu vo výlučnom vlastníctve odporcu, vychádzal z rozdielu medzi všeobecnou hodnotou nehnuteľnosti odporcu ku dňu vzniku manželstva účastníkov (85 400 €) a jeho všeobecnou hodnotou ku dňu zániku ich manželstva (199 000 €). Z takto určenej sumy 113 600 € potom odpočítal prostriedky vynaložené na nehnuteľnosť odporcu z „osobného“ vlastníctva navrhovateľky a z podielového spoluvlastníctva účastníkov v celkovej sume 3 750,91 €, a tak dospel k záveru, že zo spoločného majetku účastníkov bolo vynaložené na výlučný majetok odporcu suma 109 849,09 €, polovicu ktorej (54 924,54 €) je odporca povinný zaplatiť navrhovateľke „titulom náhrady za prostriedky vynaložené na výlučný majetok odporcu“. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil s takýmto odôvodnením rozsudku súdu prvého stupňa a obmedzil sa len na skonštatovanie jeho správnosti.

Podľa dovolacieho súdu takáto interpretácia a aplikácia ustanovenia § 150, druhá veta O.z. pri určení náhrady toho, čo sa zo spoločného majetku účastníkov konania vynaložilo na ostatný majetok odporcu, zásadne popiera účel a význam aplikovanej právnej normy, je zjavne jednostranná a v rozpore s princípmi spravodlivosti. Odvolací súd sa vyššie uvedeným výkladom ustanovenia § 150, druhá veta O.z. natoľko odchyľil od jeho znenia, že sa zásadne poprel jeho účel a význam.

Podľa označenej normy pri vyporiadaní BSM je každý zo spoluvlastníkov oprávnený požadovať, aby sa mu uhradilo, čo zo svojho vynaložil na spoločný majetok, a naopak, je povinný nahradiť, čo sa zo spoločného majetku vynaložilo na jeho ostatný majetok.

Z predmetného ustanovenia vyplýva, že v prípade investícií z BSM do ostatného majetku jedného z nich, sú prostriedkami, ktoré je tento manžel povinný nahradiť, prostriedky skutočne vynaložené na tieto investície („..., čo sa zo spoločného majetku vynaložilo ...“). Pri ich zisťovaní sa vychádza z ceny vecí a prác vložených do jeho ostatného majetku v čase, kedy boli vynaložené, a nie zo všeobecnej hodnoty zhotovenej veci (výslednej objektivizovanej hodnoty nehnuteľností a stavieb, ktorá je znaleckým odhadom ich najpravdepodobnejšej ceny ku dňu ohodnotenia, ktorú by tieto mali dosiahnuť na trhu v podmienkach voľnej súťaže, pri poctivom predaji, keď kupujúci aj predávajúci budú konať s patričnou informovanosťou i opatrnosťou a s predpokladom, že cena nie je ovplyvnená neprimeranou pohnútkou) v oddelenom majetku jedného z manželov (porovnaj uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 26. júna 2012 sp.zn. 6 MCdo 10/2011 a z 27. marca

2014 sp.zn. 1 MCdo 12/2011). Ak zákon ustanovuje, že treba nahradiť, čo bolo vynaložené, tak už z jazykového výkladu vyplýva, že ide o náklady, ktoré boli vynaložené v čase minulom a jeho výška ku dňu zániku manželstva ani ku dňu vyporiadania BSM nie je inak modifikovaná. Tým, čo je povinný nahradiť jeden z manželov v prípade investícií do jeho ostatného majetku z BSM, sú teda finančné prostriedky na tieto investície skutočne vynaložené. Ak ide o obstaranie vecí, ktoré boli zabudované do domu jedného z manželov, prípadne o náklady na prácu s tým spojené, potom určujúce sú ceny týchto vecí a prác v čase, kedy boli vynaložené. Zákonodarca vychádza z toho, že manželia spoločne vynaložili spoločné prostriedky na ostatný majetok jedného z nich, a boli s týmto jeho použitím uzrozmění a vedomí si toho, že ich „vrátenie do bezpodielového spoluvlastníctva“ bude prichádzať do úvahy len pri jeho vyporiadaní. Potom, pravda, v skutočne vynaloženej výške, nie teda v cene zabudovaných vecí a vynaloženej práce, ktoré by mali ku dňu zániku manželstva, resp. ku dňu rozhodovania súdu, to znamená, že ani v prípadne vyššej cene, ale ani nižšej cene. Práve princíp vyporiadania spočívajúci v tom, že sa tak vyporiadava to, čo bolo manželmi v zhode vynaložené na ostatný majetok jedného z manželov, tiež vylučuje, aby také vyrovnanie bolo nemorálne (rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 20. decembra 2000 sp.zn. 22 Cdo 2655/98). Rovnako aj v právnej teórii sa jednoznačne vykladá ustanovenie § 150, druhá veta O.z. tak, že pre posúdenie výšky náhrady toho, čo sa zo spoločného majetku manželov vynaložilo na oddelený majetok jedného z nich (a naopak), nie je rozhodujúce, o akú sumu sa jeho majetok investíciami zhodnotil, ale to, aká suma sa na tento účel skutočne vynaložila z ich spoločných prostriedkov (Vojčík, P. a kolektív, Občiansky zákonník, stručný komentár, tretie, doplnené a prepracované vydanie, IURA EDITION, 2010, str. 404). Pre posúdenie výšky náhrady je rozhodná čiastka, ktoré bolo zo spoločného majetku vynaložená s tým z neho odčerpaná, v žiadnom prípade teda hodnota takto vytvoreného diela (Češka, Z. a kolektív, Občiansky zákoník, Komentár, Praha – Panorama – 1987, díl I., str. 534).

Vychádzajúc z uvedeného dovolací súd prisvedčil názoru dovolateľa, že napadnuté rozhodnutie krajského súdu je arbitrárne. Dovolací súd konštatuje, že arbitrárnosť tohto rozhodnutia spočíva v zjavne nesprávnom výklade a následnej aplikácii ustanovenia § 150 O.z. na daný prípad.

Uvedené zistenia, zakladajúce arbitrárnosť a zjavnú neodôvodnenosť napadnutého rozhodnutia krajského súdu preto viedli dovolací súd k záveru, že napadnutým rozhodnutím krajského súdu bolo porušené právo dovolateľa v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p.

Najvyšší súd Slovenskej republiky vzhľadom na zistenú vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie (§243b O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e: Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 30. marca 2015

JUDr. Ladislav G ó r á s z, v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Vanda Šimová